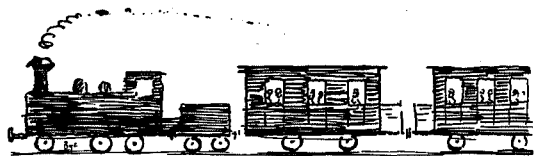

som de ifølge sin lederstilling innen foreningen er kommet i berøring med.

Når man nu i år står ved en milepel i Trondhjems Turistforenings historie, kommer man uvilkårlig til å spørre sig selv hvad de næste 50 års utvikling vil bringe på turistlivets område. Man vet at utvikling skal og må det være, det er en lov. Men hvordan vil den arte sig?

Ja, se dette er gjemt bak det slør som skjuler fremtiden for oss. Om 50 år vil det vel være reist store hoteller, der hvor hyttene nu står, — og biler — eller kanskje helst flyvemaskiner vil bringe turistene for hotellets dør. — Spådom. — Men hvor vil det så bli av romantikken i fjellet? — Ja, romantikk og romantikk er mange ting. Selv romantikken er relativ. Det er forbeholdt ungdommen å sverme i romantikkens verden. Det som var romantikk for oss, som nu er gamle, er kanskje ikke så romantisk lenger for ungdommen idag. Og det som er romantikk for unge idag, vil neppe være det for ungdommen om 50 år.

Ungdommen vil alltid forstå og skape sig sin romantikk i det miljø den lever i! Og godt er det!

Uskyldig dømt.

Av Bernhard Hanson.

Det er høstens dag i hjortejaktstia. — I Sandvasdalen ligger en treårs hjort — den er skaskutt og livet ebber sakte ut. —

Han som skjøt finner ikke dyret. Han er sikker på at han traff for han fant da noe blod i sporet. Nu har han imidlertid mistet dette og derinne hvor dyret ligger leter han ikke.

Skaskutte dyr stuper oftest der hvor jegeren anser det helt håpløst å lete. —

Det begynner desuten å mørkne. — Helst var det vel bare et streifsår som det blødde av og — det er enda noen dager igjen av jaktstia, så det blir sagtens råd for et dyr. — En liten skitthjort var det forresten også.

Ut på natta dør dyret.

To ravner som har natteplass i Ravnskrea kom over den like før det mørknet. Det var da såpas liv tilbake at det ikke nyttet for dem å få hakket hull på dyret før mørket bød dem å søke hen til sin hylle i fjellet. Men imorgen er det atter en dag. —

Inne ved Krokvatnet har to havørner sin matteplass i ei gammel fjellfuru. Denne furua har vært natteplass for ørner i lang tid.

De to som sover her nu er unger. De har sett dagens lys ivår i et fjellflåg oppe på Helgeland etsteds og er nu på sin første langreis på egen hånd.

Da de skrudde sig op gjennom luften, møtte de solen — —

Da de imorges skrudde sig op gjennom luften møtte de solen som nettop flommet inn over fjellene i øst. De seilet derefter solbelyst i stor høide i stadig videre cirkler og speidet efter et eller annet som kunde være passende som mat nu på morran. —

Her over skogen er dog chanserne små. — Nei, så er det bedre å seile utover mot øygaren.

Rart skal det nå være om det ikke går an å få lurt en ekall eller annen lyskledd fugl som dukker på grunnt vand. — Lyse fugle er lett synlige for ørnøiet selv om de går noe dypt. —

Havella f. eks. — den er nettop kommet sørover nu. — Teister er også lyskledd på denne tid. — Om ikke annet så må det gå an å få lurt sig til en fisk i vassmålet.

Da ørnene i sin skyhøie flukt begynner å nærme sig Sandvassdalen blir de vår at det nede i en skoggrup er et yrende liv av kråker og ravn.

Instinkt sier dem at der hvor disse flyvende rottene er å finne i så stor forsamling, der fins det også noe å leve av for ørner. —

De skrår derfor nedover med direkte kurs for fugleflokken og om et øieblikk suser de inn ved hjorten, mens ravn og kråker skvetter unna som søle for fallende stein. —

— Ja — her er det mat — mat i overflod. Om ikke lenge vil kroen være fyllt. —

Ho Guri Tunlia og den halvvoxne sønnem hennes — han John — kommer gående Sandvassdalen innover.

De bærer spann i hånd og er på vei til noen ekstra fine tyttebærplasser som hun vet av innerst ved vassenden. — De går sig direkte på fuglekalaset og er like innpå da hele svermen letter.

«Sjå ørnan mor — og all' kråkan og ravn», John springer frem og moren følger.

«Dem har tynt eit dyr» — John roper til sin mor. Han er kommet først fremtil.

«Ja — skull du ha se't slikt —». Guri er også kommet og de betrakter nu begge den ille tilredte dyrekropp.

«Det er sjølsagt ørnan som ha tynt 'n» — John tar i en fremfot for å snu dyret.

«Sjå her — dem ha revve 'n over halsen for å få livet ta 'n. — Auan ha dem hakka ut å —».

«Ja — ørna e ein farli fuggel det», sier Guri. «Ho tar både folkonga og lamonga og hjortkalva og no har vi no sjølv sje't at ho kan tyn vaksen hjort å —».

Da Guri og sønnen hennes om kvelden står inne på bua hos landhandleren for å selge sine bær, beretter de om den store skogens tragedie de var vidne til inne ved Sandvassenden idag.

De har snart et interessert publikum rundt sig og da endelig temaet er utdebattert, er alle enige om at ørna e ein skafuggel som snart vil rydd ut alt både av tamme og ville krøtter. —

Landhandleren er korrespondent for blae inne i byen og med første post avgår en lengere artikkel. —

På fremtredende plass og i stort utstyr blir artikkelen tatt inn. «Ørn angriper og dreper voksen hjort. Det er snart på tide

at myndighetene gjør noe effektivt for å få disse rovfugle utryddet» — o.s.v. o.s.v. —

Artikkelen blir lest av et stort publikum — byfolk de fleste — som kritikløst sluker den uten å kjenne villmarkens lov og ørners levevis.

De får sin dom uten forsvarer. — Drep dem!

Inne i Sandvassdalen ligger neste morgen i grålysningen en jeger vel dekket i en barhytte i passe skuddhold fra den døde hjorten. —

Ørnene som igår fant så'n overflod av mat sitter nu i den samme furuen og venter på at dagen skal komme. — Da det er blitt helt lyst og ørneøiet har fått sin fulle synsstyrke kaster de sig ut. — Skruer sig på sterke vinger i store sirkler op og møter atter solen som flommer inn over fjellene i øst. Derpå setter de kurs for Sandvassdalen.

De har sett solen for siste gang. —

Det er knakende kaldt. —

Det er i februar. Sneen ligger knedyp over alt. Det er sydostkuling og klar luft. — Slik har det nu vært i snart fjorten dager på tamp.

I de gamle furuene ved Krokvatnet sover atter ørner sin nattesøvn.

Det er to gamle fugler som i mange år har levet livet sammen.

De har hatt reir lenger nord i landet. Ifjor fikk de det plyn-dret nettop som ungene deres holdt på å bli flyvedyktige og det var bare såvidt at hunnen berget livet. Den bærer enda flere hagl i kroppen som minne om den dagen. —

De flyttet derfor og har nu bestemt sig for, når det li'r til vårs, å bygge på et gammelt ørnereir i ei storfuru nede ved Krokvatnet.

Nu har det i lang tid vært smått om fangst.

Dag efter dag har de forsøkt, men i dette klare kalle været er sjøfuglen så sky at det ikke nytter å få lurt dem. —

Efuglen tar til vingene bare den ser snerten av en ørn på aldrig så lang avstand og slik er det også med alle de andre artene som ørna pleier å jage. — Og fisk fins ikke i vassmålet.

De er nu nådd så langt at sulten har gjort dem helt desperate.

Igår hadde det nær gått galt. — De kom på sin jakt over en gård, da de fikk øie på en katt som var på hjemtur fra skogen med en kjøttmeis den hadde lurt livet av. —

De angrep begge samtidig og om et øieblikk var kattebrystet gjennemboret av hunørnas gripeklør. —

På gården blev man opmerksom på kattens skjebne. Budeia som kom fra fjøset fikk se ørnene da de angrep og hørte samtidig kattas angstskrik. —

Hun ropte da til husbonden: «Ørnan dræp katta utpå storenga»!

Mannen for inn og rev til sig «Kragern» og noen patroner og sprang så op på låven. Gjennem en glugge deroppe kom like etterpå et blankt rifleløp tilsyne. —

«To hundre meter må det være dit bort» — han slår op siktet og holder til efter hunørna som nu er begynt å rive i sig av katta.

Men det var lengere enn mannen beregnet. Kulen slår i sneen like unner brystet på fuglen.

Da begge ørner seiler inn over skogen for å undfly denne faren ligger katta tilbake. — Øinene er brystne, men falskhet lyser ut av dem selv i døden.

Den lille kjøttmeisen er slengt litt tilsies. En bloddråpe har sølet til det rene hvite kinnet og fuglen er allerede halvveis stivfrossen — kaldt som det er. —

Atter går noen dager og ørnene har fremdeles ikke kunnet få ramm på noe. — De er helt utsultet og sitter nu på formiddagen på en bergknaus ute ved Tunlivatnet.

I Tunliskogen skal hugst begynne og gårdbrukeren sammen med et par kjøpere kommer skogleies innover for å se over blinken.

Som et skred slår hunørna ned over kolla — —

Inne ved vatnet støkker de en hjortekolle som i strakt trav tar veien innover mot det sted hvor ørnene hviler. Ørnene får øie på dyret idet det kommer ut av skogen for å passere over en myr nedenfor det sted hvor de sitter.

Mat må de ha, derfor går de begge til angrep.

De er utsultet til desperasjon og skyr nu intet.

De ser kun dyret, og dyret betyr mat. At det er en større skapning enn de noensinne før har vært i kast med, reflekterer de ikke over nu.

Mat — mat —. Sulten overdøver alt —. Gå hvordan det vil — mat må de ha —.

Som et skred slår hunørna ned over kolla —. De fire gripeklørne søker inn i ryggkjøttet, og dyret stuper av sjokket.

Den er dog straks på fote igjen, og i vanvittig redsel kuter den mot nærmeste skogen med ørna på ryggen.

Den mindre hanørna gjør rasende angrep for å få stanset kolla, men denne setter farten ytterligere op og når skogkanten uten at

hanørna har kunnet få noe ordentlig tak for å kunne hjelpe sin make.

Instinktet tilsier kolla å legge veien gjennom tettskogen for å få sopt sin rytter av ryggen. — Gripeklørne har dog godt tak, og ørna blir hengende —.

Den får den ene hårde påkjenning etter den annen og er nesten svimeslått da kolla setter igjennem noe tettskog med låge greiner. Her går det galt —.

Ørnevingen slår inn i en greinkløft og blir fast —. Overarmen knekker — gripeklørne slites ut og ørna henger tilbake i greinkløfta med brukket ving, mens hjortekolla ruser videre i vanvittig flukt med to gapende sår i ryggkjøttet.

— — —
Gårdbrukeren og hans to ledsagere har vært vidne til denne villmarkens tragedie, og ved å følge dyrefåret når de frem til stedet hvor ørna henger.

Den blir slått ihjel, og den ene karen tar den med for å få den utstoppet til minne om begivenheten.

Nu har atter alt som ørner heter dokumentert sig som rovfugl av verste slags —.

Og atter får bla'e inne i byen en beretning om ørnens skadelighet —.

Atter leser et stort publikum om disse forferdelige fuglene som snart blir en fare både for folk og fe —.

«Ørna må utryddes, ellers vil den gjøre kål på alt både av tamme og ville krøtter» o. s. v., o. s. v.

— — —
Det er sommer —.

Landet har ligget i solflom i måneder. Myrene tørker ut og sprekker —.

Over fjellet lyser reinsmosen —. Den er tørr og sprø og knaser under fot.

I fjellbeitene tørker finnskjegg og annen krøttermat, og all vegetasjon tørster etter vann —.

I Bjønnakammen og Langskrefjellet har saueflokkene søkt ned i bakliene for å finne noenlunde beite.

Det er flere av dyrene som bærer tegn på å være sjuke, og en dag faller to ut og blir liggende. De greier ikke å følger lenger —. Noen ravn har fulgt de sjuke dyra helt fra morran, og da den første blir liggende, er de der straks.

Disse likrøverne vet hvad som venter dem —.

Da sauene derfor har ligget en stund, begynner de sitt angrep.

Sjuk som dyret er, kan det ikke gjøre noe til forsvar. Da døden inntreier, er den forlengst blindet, og øienhulene er tomme. De svarte ådsselfuglene har også fått hull på den både i buken og bak bogen.

Det er smittsom krøttersjuka sauene stuper av, så det blir tilslutt mange sauekadavere som ligger rundt om i Bjønnekammen og Langskrefjellet, og ådsselfugler er kommet langveis fra for å frådse i overfloden —.

Ørner fra fjerne steder søker også hver morgen inn over Bjønnekammen og Langskrefjellet. Det er både havørner ute fra kysten og kongeørn fra den omgivende fjellheimen —. Det stuper en sau nu og da, og alle lever i overflod så lenge sotta varer —.

Fjellet ligger der dag etter dag dragende i sol og varme.

Turistene har forlengst holdt sitt inntog, og en dag kommer et følge på tre mann innover Langskrefjellet.

«Nei — men se ørna». — Det er ingeniøren som går først som får øie på fuglen, idet den flyr ut fra en grop like ved —.

«Der er en til» — «Og all den ravn og kråke», — det er journalisten for bladet inne i byen som er kommet op idet fugleflokken letter —.

«Her må det sikkert være skjedd noe galt». De går fremtil. Sakføreren som har vært litt efter, kommer også, og de står nu alle tre og beskuer de rester som er tilbake av sauene —.

«Det er greit — det må være ørna som er gjerningsmannen her», sier sakføreren. «Ja — det ser så ut, og det later til å være noe i de klager som man stadig leser i avisene om ørnas herjinger», sier journalisten.

Han er nu nede ved kadaveret og undersøker noe næiere.

Sauehodet er skilt fra kroppen, og ved siden ligger en halsklave av jern med innstempelt navn —. Han tar den op og leser — «Amund Haugen» står det.

«Denne tar vi med. Vi kommer jo forbi Haugen når vi kommer til bygda, og da er det best vi underretter Amund om det vi har sett», sier sakføreren.

Han Amund Haugen får besøk av turistene den neste dag.

Da han får høre deres beretning, bestemmer han sig for å dra til fjells for å se efter sauene, og da han neste dag kommer op, blir det ikke bare med den ene som turistene fant —.

Ledet av kråker og ravn går han sig på otte forholdsvis ferske dyrekadavere, og ørn letter fra flere av dem.

Han finner også flere steder hvor det bare er en haug ull med noen bein iblandt som minner om hvad som er foregått. — Hvitblekede saueskolter finner han hist og her. Det er reven som har faret og dradd på dem. Ja, for sjølsagt har fuglene måttet dele med reven. Den vet bestandig å finne frem til denslags gilder i ødemarken —.

Da Amund om kvelden kommer til bygda, ringer han til sine naboer og underretter dem om hvad han har sett i dagens løp. Alle er da enige om at nu må det gjøres noe for å få slutt på dette —.

Ørnene må utryddes. Ja — for at det er ørna som er gjerningsmannen, kan det efter alt å dømme ikke være tvil om — — —.

Atter går beretningen gjennom avisene om ørnas redselsgjerninger. Denne gang gjelder det saueslaktning i stor stil —. Og kravet om utryddelse blir sterkere og sterkere.

Men ørnene driver sin fangst til livets ophold efter de lover som naturen selv har bestemt —.

Kongeørna seiler speidende rundt tindene i en uendelig fjellverden.

Havørna driver sin jakt i øygaren hvor den på ørnevis går til angrep på sitt bytte —.

At mennesket skal ha grunn til å dømme dem til dødsstraff og utryddelse er noe de ikke forstår — —.

Efterskrift.

Kongeørna jager fortrinsvis harer, men også annet vilt går inn i dens spiseseddel. Den tar rev — både fjellrev og rødrev — hvor anledning gis.

I lemenår frådser den i disse, og det ser ut som om lemenen da utgjør det alt overveiende av dens fangst.

Reinkalv hender det en sjelden gang at den tar, men som regel er jo disse så godt beskyttet inne i flokken av gammelrein at det blir helt undtagelsesvis den angriper dem. Sau —? Ja, sauelam har det hendt at den har tatt.

Bedømmer man kongeørn ut fra almindelige menneskebegreper, vil man jo si at den er skadelig —. Den går oss i næringen ved å ta en del av det vilt vi selv vil ha fatt på, og det under vi den ikke —.

Den nytte den gjør ved å ta skadelige gnavere og annet veier ikke op skaden —.

Men — har vi råd til å miste den for det? Har vi råd til å la den siste dø i likhet med bjørnen?

Nei — det har vi ikke!

Fjellet vil bli fattig den dag kongeørna er borte.

Og her må landets turistforeninger kunne ha et viktig ord å skulle ha sagt —. Jeg appellerer derfor til alle dere som har fått fjellet kjær til å hjelpe til for å bevare våre ørner.

La oss ikke oppleve den dag de er borte. Enda er der en del igjen, men det skader ikke å rope varsko i god tid.

Romantikken over vår enestående fjellverden ligger for en stor del i, at man får anledning til å se disse flotte fuglene majestetisk seile over tindene —.

Havørna lever hovedsakelig av sjøfugl og fisk. Men — det er ikke dens skyld at sjøfuglen avtar. (At sjøfuglene avtar er nemlig et beklagelig faktum.)

Det bærer mennesket hele ansvaret for —. Hvis f. eks. all eggeplyndring kunde stoppes og vi samtidig fikk forbud mot massenedslaktning av sjøfugl til revedôr, så vilde snart vår sjøfuglbestand øke selv om havørnenes antall blev mange ganger fordoblet av hvad de er idag.

La oss lære av vårt broderland i øst. I Sverige er ørner fredet.

At fotsaks blev forbudt og skuddpremien ophevet er et godt stykke på vei i riktig retning, men å få ørnene fredet må være målet også hos oss —.

